

Aan: de minister van LNV

Van: Ctgb

Datum: 30 september 2020

Aantal bijlagen: 1

Betreft: MAATREGEL CTGB TEGEN GESTAPELD GEBRUIK VAN GBM

Aanleiding: advies over haalbare oplossingen tegen stapeling in opdracht van LNV

Kwestie: risicobeoordeling voor het milieu dekt gestapeld gebruik niet af

Als op hetzelfde perceel, dat is behandeld met een bepaald gewasbeschermingsmiddel, binnen een afgebakende periode ook één of meerdere gewasbeschermingsmiddel(en) worden ingezet met een andere handelsnaam maar met dezelfde werkzame stof(fen) dan noemt het Ctgb dat gestapeld gebruik. Gestapeld gebruik is ongewenst, want het kan leiden tot risico's die in de huidige EU-geharmoniseerde risicobeoordeling voor het milieu niet worden geïdentificeerd.

Advies tegen gestapeld gebruik (stap 1)

Het Ctgb adviseert om gestapeld gebruik in te perken voor alle toegelaten gewasbeschermingsmiddelen met tenminste één zgn. 'stapelgevoelige' stof erin -zie hierna-.

Het huidige advies bestrijkt alleen deze eerste stap. Conform artikel 44 van Verordening (EU) 1107/2009 kan de autoriteit een bestaande toelating wijzigen of intrekken als er sterke aanwijzingen zijn dat het middel niet langer voldoet aan alle toelatingsvoorwaarden. Met stap 1 wil het Ctgb een handelingsoptie tegen gestapeld gebruik toevoegen die op veel kortere termijn uitgevoerd kan worden dan via de reguliere (hernieuwde) middelbeoordeling op de zgn. natuurlijke momenten.

Verdere aanbevelingen: ontwikkelen generieke methode tegen gestapeld gebruik (stappen 2 en 3)

Het Ctgb beveelt verder aan om te verkennen of een methode tegen gestapeld gebruik kan worden ontwikkeld. In stap 2 gaat het om de ontwikkeling van een generieke methode tegen gestapeld gebruik, bij voorkeur op beleidsniveau (nationaal). Mogelijk kan dit door het opnemen van een generiek stapelverbod in het Activiteitenbesluit. Daarover zal in overleg worden getreden met het betreffende beleidsverantwoordelijke ministerie.

Als derde stap adviseert het Ctgb uw ministerie zich in te spannen voor een geharmoniseerde oplossing voor dit probleem in Europa. Echter gezien de meerjaarlijkse normoverschrijdingen van een aantal stapelgevoelige stoffen vindt het Ctgb het nodig om nationale maatregelen in te zetten en niet te wachten tot de Europese discussie hierover is afgerond. Stap 2 en 3 kunnen parallel lopen.

Maatregel: toevoegen restricties op het etiket op basis van de maximale hoeveelheid werkzame stof per oppervlakte- en tijdseenheid

Het Ctgb heeft diverse maatregelen tegen gestapeld gebruik geïnventariseerd. En geanalyseerd op haalbaarheid en doelmatigheid. De meest optimale maatregel binnen Ctgb-mandaat is het maximaliseren van de milieubelasting voor alle middelen met dezelfde werkzame stof(fen) die achtereenvolgens worden toegepast op hetzelfde perceel. Namelijk door de totale hoeveelheid werkzame stof per oppervlakte- en tijdseenheid in deze middelen te maximaliseren tot de gevoeligste norm voor het milieu (stap 1: oppervlaktewater) op basis van de berekende concentratie onder de voorgeschreven reductiemaatregelen en bij de gehanteerde norm.

Uit onze analyse ten behoeve van stap 1 blijkt verder dat vier werkzame stoffen kunnen worden geïdentificeerd als stapelgevoelig (zie bijlage I): abamectine, deltamethrin, esfenvaleraat en chlorantraniliprole. Dit najaar zal het Ctgb op het etiket van toegelaten gewasbeschermingsmiddelen met zo'n stof erin de volgende restrictie opnemen: "Voor gewasbeschermingsmiddelen op basis van [naam werkzame stof] geldt in [bedekte/onbedekte] teelten een totale dosering van maximaal [x] kg werkzame stof per hectare per jaar." Zodoende wordt, ongeacht de toepassing of de teelt, het gebruik van dat middel en alle andere op basis van dezelfde werkzame stof beperkt per tijdseenheid op hetzelfde perceel, waardoor gestapeld gebruik expliciet verboden wordt. De maatregel tegen

gestapeld gebruik leidt niet tot een verbod op werkzame stoffen of middelen, dus het middelenpakket wordt er niet door verkleind.

De voorgenomen maatregel is in juni 2020 geconsulteerd op effect en impact onder een brede groep van stakeholders. Hieruit bleek o.a. dat de maatregel niet leidt tot een toename van administratieve last voor de toepasser, omdat geen extra registratie of andere informatie wordt gevraagd vergeleken met de registratie die al door de Verordening wordt voorgeschreven. Wel kan de inspectietijd bij een bedrijfscontrole toenemen, omdat dit een doorrekening van de spuitadministratie vraagt. Goede communicatie en voorlichting is belangrijk om goede naleving van de anti-stapelmaatregel te bevorderen.

Bijlage I Analyse: waarmee wordt er gestapeld?

Stapelen kan in theorie met alle middelen toegelaten binnen een bepaalde toepassing (c.q. geteeld gewas), of zelfs over meerdere niet-dezelfde gewassoorten als die binnen het jaar op hetzelfde perceel worden geteeld. Er is geen overzicht beschikbaar van middelen of werkzame stoffen waarmee in de praktijk wel (of juist nooit) gestapeld wordt. Daarom heeft het Ctgb terug geredeneerd vanuit het effect. Het Ctgb heeft bepaald welk nadelig milieueffect een geschikte indicator is voor gestapeld gebruik en vervolgens de bijbehorende stoffen geïdentificeerd.

Binnen alle milieuparameters heeft het Ctgb het oppervlaktewater verkozen als indicatief, omdat aquatische organismen erg gevoelig zijn. Daarnaast zijn er over de kwaliteit van het oppervlaktewater relatief veel monitoringsdata (d.w.z. praktijkgegevens) beschikbaar, die bovendien vrij actueel zijn. Uiteraard profiteren de andere compartimenten zoals grondwater, bodem, lucht mee als de oppervlaktewaterkwaliteit en de waterorganismen worden beschermd tegen de nadelige gevolgen van gestapeld gebruik. Door stapelen te voorkomen neemt immers de emissie naar alle compartimenten af.

Door heel Nederland worden met grote regelmaat monsters genomen om de ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater te bepalen. Voor bepaalde werkzame stoffen worden al jaren achtereenvolgende relatief grote normoverschrijdingen van het toelatingscriterium voor gewasbeschermingsmiddelen (restanten) in het oppervlaktewater geconstateerd¹. Dergelijke stoffen heeft het Ctgb binnen het huidige project aangemerkt als potentiële kandidaat-stapelgevoelige stof.

Vanuit landbouwkundige noodzaak is het in bepaalde situaties niet aannemelijk dat een toepasser gaat stapelen op hetzelfde perceel. Of de overlap in toepassingen bij verschillende middelen met dezelfde werkzame stof is dusdanig gering, dat gestapeld gebruik om die reden niet voor de hand ligt. De NVWA heeft dergelijke stoffen weggestreept van de lijst, waardoor alleen nog werkzame stoffen overblijven die structureel het toelatingscriterium voor oppervlaktewater overschrijden én waarvan gestapeld gebruik aannemelijk is.

Vier stapelgevoelige stoffen

De lijst met kandidaat-stapelgevoelige stoffen (dus met structurele normoverschrijding en na NVWA filtering) is verfijnd door stoffen ervan af te halen waarvoor ingrijpen via een artikel 44 procedure op dit moment niet opportuun is, omdat de stof niet langer wordt verdedigd in Europa of omdat er in Nederland geen toelatingen (meer) zijn op basis van de stof. Zodoende komen vier stapelgevoelige werkzame stoffen naar voren: abamectine, deltamethrin, esfenvaleraat en chlorantraniliprole. De beschreven maatregel tegen gestapeld gebruik (stap 1) gaat gelden voor alle bestaande (ongeveer 40) en nieuwe toegelaten middelen op basis van één of meer van deze vier stoffen.

¹ Bron: <http://www.bestrijdingsmiddelenatlas.nl/samenvattingen> Binnen het huidige project is geconcentreerd op de periode 2013-2018. Gegevens vanaf 2019 zijn op het moment van schrijven niet beschikbaar.